

ЗЕМЕТРЪС
ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА:

КЛАРА
РОЗА
ДЕНКА

(сестри на средна възраст)

Действието се развива в малко градче край София. Стая от къща, натруфена с мебели, вази, саксии, “креватна” живопис, телевизор “Опера” от 1961 година, очукан “ВЭФ”, стотици дреболии и финтифлюшки. Някъде незабележимо встрани се е “сгушил” допотопен телефон на видима възраст четиридесет и кусур години. В стаята влиза жена, облечена така, че идеално да се впише в бледо обрисуваната от автора сценична панорама. Без да надникваме в личната ѝ карта, предполагаме, че това е Клара. В ръката си държи някакъв лист, който нервно пъха в един от шкафовете. Клара вдига слушалката. Набира трескаво телефонен номер.

КЛАРА: ...Ало, Денке... ти ли си? .. Обличай се, какиното, и право при мен!.. Да. Спешно е... Ще разбереш... Айде, тръгвай! (затваря)...Така-а-а-а... Сега... Ами да! (Оглежда мебелите в стаята, след което започва да ги изтиква към спалнята. Не след дълго сцената започва да се опразва от “луксозните” фотьойли, телевизора, прахосмукачката и будилника... Впрочем будилникът след кратко колебание отново е върнат на мястото му. След добре свършеното “разчистване” Клара заключва вратата на спалнята и с жест на задоволство пъха ключа в дълбокия джоб на пенюара си.)... Сега вече е друго...

На сцената буквално нахълтва повиканата “по спешност” Денка. Едва поела си дъх от тичането, задава баналния и почти задължителен въпрос.

ДЕНКА: Какво има?

КЛАРА: Сядай!

ДЕНКА: Къде?... Що ги няма мебелите? Кой е опоскал така стаята... Да не са те обралаи?

КЛАРА: Не са, ма. Всичко си е тук.

ДЕНКА: Къде?.. Нищо не вдявам.

КЛАРА: Ще вденеш.

ДЕНКА: Казвай, де... (*внезапно*) Видяла ли си, че са отлепили некролога на татко от портата?.. Тия хора нямат срама от Господа...

КЛАРА: Не са го отлепили те...

ДЕНКА: Как да не са?! Не си излизала да видиш!

КЛАРА: Спокойно бе, жена!.. Нов ще лепнем... Другото е по-важно... Съблечи се...

ДЕНКА: (*съблича се*) Кое?

КЛАРА: Роза!

ДЕНКА: Коя Роза?

КЛАРА: Розето... бе Денке! Сестричката... Американката!

ДЕНКА: Нашето Розе?!

КЛАРА: Тя.

ДЕНКА: Какво?!.. Да не би...

КЛАРА: Да.

ДЕНКА: Какво да?.. Нещо лошо ли? Какво се е случило?..
Ще ме побъркаш, сестрице!

КЛАРА: Идва си.

ДЕНКА: Къде?

КЛАРА: Тук... Вкъщи...

ДЕНКА: Кога?

КЛАРА: След десетина минути... Пътува насам с такси.

ДЕНКА: Майтапиш се, како!

КЛАРА: Сериозно, ма! Честен кръст! Обади се преди малко.

ДЕНКА: Откъде?

КЛАРА: От летището... Звънна ми от ония малките, безжичните телефони, дето ги кичат по коланите си.

ДЕНКА: Джиесеми им викат, како...

КЛАРА: А бе де да го знам к'во е, ама има... Опаричила се е, какиното... Петнайсе години са това.

ДЕНКА: Завиждаш ли?

КЛАРА: Аз?... Що да й завиждам? Всичко си имам.

ДЕНКА: Значи Розето? Най-сетне! Мислех си, че няма да я видя повече... Слава Тебе Господи!... Дойде си сестрицата... Дойде си...

КЛАРА: Какво взе да примираш?

ДЕНКА: Ти не се ли радваш?

КЛАРА: Радвам се. Ама чак да подскачам до тавана...

ДЕНКА: Сестра ти е.

КЛАРА: Сестра ми е, верно... но ти също.

ДЕНКА: Остави ме сега мен.

КЛАРА: Защо? Ти ми лежиш на сърцето, ти! Защото си с мен... по-скоро до мен си... А тя... Изчезна на времето и...

ДЕНКА: Како!

КЛАРА: Какво како! Знаеш ли я за какво идва?

ДЕНКА: Да ни види... Близко е до ума... След петнайсетгодишна раздяла.

КЛАРА: Близко е до ума, ама ти съвсем си го загубила... За друго иде тя... знам аз.

ДЕНКА: Не те разбирам.

КЛАРА: Напъни се малко.

ДЕНКА: Не ме измъчвай, како!

КЛАРА: За къщата идва, какиното, за къщата и наследството.

ДЕНКА: Какви ги дрънкаш?!

КЛАРА: Истини дрънкам, Денке, истини.

ДЕНКА: Кой знае колко къщи има там!

КЛАРА: И сто да има, от сто и първата няма да се откаже. Що не се обади от Америка преди месец, да ни предупреди, че иде, ами сега звъни... На десет минути път от нас... Щото иска да ни изненада. Да ни свари неподготвени...

ДЕНКА: Как да ни се обади, ма како... Нали вчера си плати сметката да те включат отново. Пет месеца ти мълча телефона изключен.

КЛАРА: Абе, ако е искала, е можела... Има си начини... И документи сигур е приготвила, с печати и парафи... За два часа само се отбива... Що за два?... Щото иска да си оправи нещата и пак да дуфти... К'во ще приказва толкова с нас селянките. Отваря вратата, значи, и вика още от прага: "Како, подписвай!" Взема си дела, нивите и гадовете и... обратно в Америка! Те, онез там, знаеш ли как ламтят за имоти!

ДЕНКА: Полага й се...

КЛАРА: Не говори тъй, Денке!.. И на теб ти се полагаше... Ама ти излезе човек... Тя там може да си има, ама тук си няма друго. Вземе ли дела, после всяка година, за по два-три месеца с мъжа си и с децата... Ще го превърнат тук на почивна станция... Докато съвсем си го присвоят след време.

ДЕНКА: Да бие толкоз път за една трета от къщата?!.. За един нищо и никакъв хол. И таванска стая, потънала в паяжини.

КЛАРА: Какъв хол, ма? Какъв таван?

ДЕНКА: Такава е думата.

КЛАРА: Нямам хол и таван за даване! Ти ако имаш, давай й!

ДЕНКА: Аз?! Не ти ли стигна, че ти отстъпих дела си... И нивите, и животните, и кокошките... и всичко. Само и само мир да има! Да не си вгорчаваме дните!

КЛАРА: Не почвай пак! Нали обеща дума да не отваряш за туй... Нали се разбрахме!

ДЕНКА: Разбрахме се...

КЛАРА: Чудесно!.. А сега да се разберем и за още нещо... Аз магнах некролога от портата. *(Бърка в шкафа и го показва)*

ДЕНКА: Защо?!

КЛАРА: Магнах го, защото баща ни е жив!

ДЕНКА: Како, ти лудна ли?!

КЛАРА: Жив и здрав си е бащицата ни. Жив и здрав! Кални бани си прави в Поморие... Дископатия го мъчи... Мира му не дава денем и нощем. Морски въздух диша по лекарско предписание... Това отделно, за астмата... Разбра ли ме?.. От теб се иска само да кимаш с глава. Да кимаш в знак на съгласие... Пред милата ни сестрица... Не чух, разбра ли ме?

ДЕНКА: Разбрах... Да лъжа искаш... Щото при “жив” баща имот се не дели.

КЛАРА: Умно си, какиното. Само дето се усъмних преди малко... Ох, сестрице, сестрице... *(прегръща я)* ...едничка моя... Ти ми остана най-близкия човек... Една кръв тече в жилите ни, Денке... Кръвта на мама.

ДЕНКА: И на татко.

КЛАРА: И на татко...

ДЕНКА: Още ми е пред очите... Захвърли вечер вестника, плесне с ръце и викне: “Айде, моите, слагайте яденето!”

КЛАРА: В тез вестници вече нищо не пишат. Само бомби и убийства. Пък с туй земетресение, дето щяло уж и нас да удари, направо ни пощуриха!..

ДЕНКА: Попитах те нещо като влязох.

КЛАРА: Какво?

ДЕНКА: Къде са фотьойлите и телевизора?

КЛАРА: Тук са, къде да се даянат. Казах ти одевете... Отваряй си ушите.

ДЕНКА: Къде тук?

КЛАРА: В спалнята.

ДЕНКА: Защо?

КЛАРА: Ей тъй! Да си починат малко... Да си поспят и освежат...

ДЕНКА: От кого ги криеш ма, како? От Роза ли? Тия олющени и омазани фотъйоли? И допотопната “Опера”, дето едва хваща първа програма? Криеш ги от сестра си, дето идва от небостъргачите и живота...

КЛАРА: Разбери ме, Денке! Не ламтя за нищо. Да не си помислиш... Ама като цял живот съм се грижила за всичко в тази къща. Прашинка не съм давала да падне никъде... Все с парцала, метлата и легена. Мебелите за дечица ги имам. Ей тъй, сраснах се вече с тях. Със саксиите, с дъха на мушкатото... Със звъна на будилника... С овцете и козите на двора... С кокошките, магарето, котките... кучето. Толкоз години... Селско чедо си останах... Ти също... макар че град го направиха зорлем... Корени пуснахме тук... Челяд завъдихме... Бащино огнище поддържаме... Аз де... Как да се разделя, сестрице? Как? Кажй!.. Па било то “само” с хола и таванската стая... Кръвта в душата ми ще се съсире... Ще пукна за три дни, като знам, че ей туй и туй не е мое. Не мога чуждо да търпя в дома си... Убий ме, не мога... Вече не мога... Сънят ми ще си иде. Сънят ми и здравето, Денке... *(пауза)*

ДЕНКА: Ами ако е научила?

КЛАРА: Какво?

ДЕНКА: Че татко... такава...Бог да го прости.

КЛАРА: Няма откъде!

ДЕНКА: Абе няма, ама...

КЛАРА: Ако е разбрала, с туй щеше да почне одевете... Щеше одма да пита: “Как стана тая работа с татко?” Вдяваш ли?

ДЕНКА: Ох, не знам. Такива работи бързо се научават.

КЛАРА: Телеграма да сме й били за погребението?... Телефон да сме въртели до Америката? Писмо да сме й писали?... Ако ти просветва нещо такава, обади ми.

ДЕНКА: Стига!.. Забрави ли кой беше причината да не я известим... Да сме си траели... Да не цъфнела да си иска третинката... Грях

сторихме... Грях... Аз най-вече... Трябваше да й обадим... Сега, като си дойде и ще научи...

КЛАРА: От кого ма? От теб ли?.. А?.. Идва си за два часа и заминава... Къорав некролог няма останал из града... Колата спира пред портата и пак оттам тръгва. Стига си се окайвала и тюхкала! Грях!.. Забрави ли какво сторих за теб и за мъжа ти, че ме виниш сега?

ДЕНКА: Не съм.

КЛАРА: Забрави ли как ни викаха в милицията деня и нощя, че тя останала в Америката, без да се обади на никого?.. Забрави ли колко пъти по колко листя изписахме?.. Две кофи мастило пресушихме!.. Затуй, че тя си навила на кефа... Петнайсе години си живурка там, а ний тук се сбръчкахме от тегло. Забрави ли?

ДЕНКА: Не съм.

КЛАРА: Като не си, ще ме слушаш какво ти говоря и ще ме подпираш. Едно подпиране и едно кимване с глава искам от теб, нищо друго. Заговори ли за къщата, за имота, за добитъка, аз я прекъсвам и почвам за друго... И така, докато престане да пита... Щом ти река: “Нали тъй, Денке?” - отвръщаш - “Тъй, како!” Запомни ли?.. Я да пробваме... “Нали тъй, Денке?”

ДЕНКА: Тъй, како!

КЛАРА: Браво... а за татко вече се разбрахме... Оня ден е заминал за Поморие и хич и не помисля за връщане в близките двайсет дни... Последно, разбра ли ме?

ДЕНКА: Разбрах те. *(На външната врата се звъни. Двете сестри замръзват по местата си. Звъни се втори път)*

ДЕНКА: Розето! Тя е.

КЛАРА: Тя ами! Кой друг?

ДЕНКА: Ами сега?!

КЛАРА: Отвори!

ДЕНКА: Защо аз?

КЛАРА: От какво се боиш? Сестрицата си дойде.

ДЕНКА: Ти си стопанката тук.

КЛАРА: Усмихни се, бе какиното. Защо така прежълтя като дюля? *(звъни се трети път)* ...Аз ще отворя. Успокой се и прави каквото ти заръчах.

ДЕНКА: Добре!.. *(звъни се за пореден път)* Хайде, отваряй де. *(Клара отваря вратата. В нейната рамка се появява Роза.*

Добре облечена. С вкус. Личи си, че дълги години е живяла в чужбина. В ръката си държи огромен, издут от багаж сак. От тези на колелца, които се ползват по летища и гари. Двете с Клара се гледат известно време, сякаш се чудят откъде се познават. Изведнъж Клара се хвърля малко театрално на врата на Роза)

КЛАРА: Сестрице!

РОЗА: Клара!

КЛАРА: Дойде си, какиното! Дойде си!

РОЗА: Дойдох си.

КЛАРА: Петнайсет години, какиното... Петнайсет.

РОЗА: И два месеца! *(вижда и Денка, хвърля се в прегръдките ѝ)* Денке! Денчице моя! Сестричката ми!

ДЕНКА: Роза!.. Ти си това, нали? Не е сън...

РОЗА: Истина е, Денче... Истина... Ето ме...

ДЕНКА: Боже Господи!.. Дойде си...

РОЗА: Дойдох си. Доживях.

КЛАРА: И ние. *(Трите сестри, застанали в антрето пред вратата, избухват в неудържим плач, не сдържайки сълзите си. В един момент спират и се разсмиват с глас... След като смехът на трите утихва, Роза запява)*

РОЗА: “Чушки и домати който не яде...”

КЛАРА: “...той голям не ще да порасте...”

ДЕНКА: “...не ще има румени страни...”

ТРИТЕ: *(заедно)* “...всеки ще го победи!”

КЛАРА: Помниш ли, Розе? Аз бях Доматчето.

ДЕНКА: А аз Морковчето!

РОЗА: Мислех, че сте забравили... Аз се вживявах като Зелката.

КЛАРА: Забравя ли се такъв спомен, какиното!.. Лелките в предучилищната изпадаха в умиление, като ни слушаха нас тринките...

ДЕНКА: И тайно си бършеха сълзите в униформените престилки.

РОЗА: И не можеха да се нахвалят с нас... Помните ли как ни наричаха? А? И таз хубава! “Трите катерички”.

ДЕНКА: Верно бе!

КЛАРА: Тъй като гледам бая “катеруни” сме вече. *(смях)*

РОЗА: Абе вашият телефон защо дава заето цяла седмица?.. Бях изгубила надежда вече...

КЛАРА: Щото е стар, какиното... Прекъсва напоследък... нещо... Ама ще го оправя... Няма страшно... *(Трите сестри са все още в антрето, в дъното на сцената, и не могат да се нарадват една на друга. В един момент Клара се усеща, че доста дълго държи гостенката на вратата)*

КЛАРА: Какво сме се изправили тъй, като истукани? Събличай се, Розе, и влизай.

ДЕНКА: Да. Заповядай, како.

РОЗА: Ей сега. *(Почва да си съблича якето. Клара го поема)*

КЛАРА: Защо само за два часа, бе Розе?

РОЗА: За два дни съм, како, ама ще прослушвам млади певци. Времето ми е разчетено до секунда... Основах школа за таланти... Поемам обучението им. Имаме нужда от родни “звезди”! От самочувствие... Болезнена нужда! Особено сега.

КЛАРА: Така е. Права си. *(Окачва ѝ якето)* ...Много модерно, бе Розе. Бая пари е сигур?

РОЗА: Е, чак толкоз.

КЛАРА: Колко? Само питам, де.

РОЗА: Сто и петдесет долара.

КЛАРА: Че малко ли е? По два лева, триста. Две заплати.

РОЗА: Моля те, како. Нека не говорим още от вратата за пари.

КЛАРА: Добре, добре... А сака? Къде да го сложа?

РОЗА: Сака ще си остане в мене... В него са моите изненади за вас. Приятни, естествено...

КЛАРА: Какви изненади?

РОЗА: А-а-а, не казвам!

КЛАРА: Кажу де, не ни мъчи. Тъй ли е, Денке?

ДЕНКА: Тъй, како.

РОЗА: Нека първом поседнем. Да си взема “сулука”. Нали тъй викаше тати... Не въздуха, а сулука. Той къде е?..

КЛАРА: Ще си дойде. *(Бързо сменя темата)* Ама и аз, к’во се отплеснах. *(Носи столове, олющени “от време оно”)* Я да седнем около масата!.. Че да ида да наточа едно червено винце... Че да резна малко суджучец... Че да му ударим едно ядене и пиене.

РОЗА: Нищо няма да точиш. Аз ще ви наточа. От сака.

КЛАРА: Значи, туй била изненадата?

Д Е Н К А : П и е н е ? В о н е з
л ъ с к а в и т е ш и ш е т а , п о л о в и н
з а п л а т а д е т о с а . . .

РОЗА: Пиенето не влиза в изненадите. Како, я сложи чаши на масата. Чинии също. .. А бе, защо е така гола стаята? Без мебели ли я карате?

КЛАРА: Не ми се говори, сестро. Такава криза ни е стегнала за гушата, такава немотия, нищета и глад, че се питаме, що сме се пръкнали на тоя свят... Нали тъй, Денке?

ДЕНКА: Тъй, како.

КЛАРА: Ей, и Денка, и тя вика същото. *(Носи и слага чаши и чиниите)*

РОЗА: Горките... И защо я забатачихте така?

КЛАРА: Ох, какиното... Не знам дали ти е известно, ама... сигур си разбрала... Шест-седем години откак ти се изнесе в Америка и у нас дойде Демокрацията... Не знам отде дойде, кой я довлече, ама победи... Нали тъй, Денке?

ДЕНКА: Тъй, како! Как да не е.

РОЗА: Чухме за вашите “подвизи”. CNN излъчи едночасов материал.

КЛАРА: Какво е туй?

РОЗА: Кое?

КЛАРА: Си е... Как го рече?

РОЗА: CNN.

ДЕНКА: Американската агенция, ма како. Световна. Не се излагай.

КЛАРА: Отде да знам, че е световна... Той моя телевизор, освен първа програма, друго не хваща.

РОЗА: Каква марка ви е телевизора? “Сони”?

КЛАРА: Ами, Соня. Отде пари за Соня...

ДЕНКА: “Сони”, како!

КЛАРА: Тъй де... Все то... Соня... Сони... Отде пари за тез скъпотии... Още съм си на “Операта”... Що питаш?

РОЗА: Коя “Опера”, ма како?... От шейсет и първа... дето тати я взе на изплащане?

КЛАРА: Същата.

РОЗА: Къде е? Моля те, покажи ми го... Умирам от любопитство... Върни ме в детството.

КЛАРА: К'во да те връщам... Потрай малко. Тъкмо бях взела да ти разправам за демокрацията... Едно го мислехме, друго излезе, трето стана. Нали тъй, Денке?

ДЕНКА: Тъй, како.

КЛАРА: То правителства, барем десет се смениха... Пощръкляхме от промени... Ошашавихме се от партии и бюлетини... Палихме и чупихме... Карахме се и се бихме... Стачкувахме и гладувахме...

РОЗА: Горките.

КЛАРА: Живи да ни оплачеш, какиното. И накрая едно... нищо. Оскубаха ни като банатски гъски. Перушината ни за възглаве взеха. Да спят нощем на меко и да сънуват Европата, дето сме уж в нея, а още не сме.

РОЗА: Визите паднали, разбрах. Можете да пътувате дето си искате.

КЛАРА: Можеш ти, какиното. Щото си имаш парици... Аз къде да вървя? На кого съм притрябвала в Чужбината? Тук съм си добре... Родила съм се тук... в ей-таз къща. Тя ми е на мен Европата. В таз Европа и ще си умра.

РОЗА: Не говори тъй, како!

КЛАРА: За къщата ли?

РОЗА: За мренето. Млади сме още. Държим се.

КЛАРА: Абе, млади сме още, ама младост не помним... Виж, ако ме поканиш в Америката, при тебе, друга работа... Ама то билета сигур хиляда лева струва.

РОЗА: Ти се накани, пък... другото лесна работа... *(вади шише от сака и пакетчета с луксозни ядки. Изсипва ги в чинийките)* Наливай, како!

КЛАРА: Защо аз?

РОЗА: Ти си стопанката тук... Или... може би Денка?.. Или пък и двете, а?

ДЕНКА: А не... тя си е... Аз се отделих със съпруга и децата...

КЛАРА: Аз съм... Аз държа тази съборетина... с тати, де...

РОЗА: Да не се разминем с него?

КЛАРА: Няма! *(отново отклонява темата)* Я го виж, само дето не се е срутило. Ако изкара година-две още, “Ура” ще викаме. Нали тъй, Денке?

ДЕНКА: Тъй!

КЛАРА: Па да се чукнем, а?.. Сестрицата ни чак оттатък Океана е дошла да ни види... наздраве, какиното, добре си ни дошла.

ДЕНКА: Добре си ни дошла, Розе.

РОЗА: Добре сте заварили, сестрици!.. До дъно!

КЛАРА: До дъно.

ДЕНКА: Аз от една глътка връзвам кънките.

КЛАРА: Пий бе, какиното.. Като ги вържеш сега, утре заран ще ги развържеш. К‘во толкова?

ДЕНКА: Наздраве тогава.

КЛАРА: До дъно! *(Трите изпиват чашиите на екс, след което почти замаяни рухват едновременно на столовете. Избухват в гръмогласен смях)*

КЛАРА: Истинското си е истинско. На домашна ракия бий, ама е по-хубаво. Какво е туй пиене, Розе?

ДЕНКА: Уиски, како. Не си ли виждала? “Джони Уокър”! Ще рече “Джони пешеходеца” по нашенски.

КЛАРА: Виждала съм и съм пила... и пешеходци и автомобилисти... Ама нашите не са като американските.

РОЗА: *(смее се)* А какви?

КЛАРА: Ами такива, направо от легените в шишето... Докарвали го, казват, на цвят.

РОЗА: А на вкус?

КЛАРА: Отде да знам. Мъжете попържат, ама го люскат. *(смях)*

РОЗА: Не, ама наистина, защо е тъй гола стаята? Како, разведи ме после из къщата... Що лудории вършихме, а? Най-вече в спалнята... Като направехме беля, се криехме под леглото, а краката ни целите отвън...

КЛАРА: *(отклонява темата)* Значи викаш, няма проблем, ако река да ти дойда на гости?

РОЗА: Казах ти, никакъв... Аз ще платя пътя...

КЛАРА: Никакъв, ама... там!.. Тук е друго.

ДЕНКА: Како, стига си се оплаквала. К'вото сме си надробили, ще си го сърбаме. Наздраве! (*Отпива*)

РОЗА: Наздраве! (*Отпива*)

К Л А Р А : А м и н а л и п и т а з а ф о т ъ о й л и т е , б е Р о з е ? . . . З а “ О п е р а т а ” . . . Щ о е г о л а с т а я т а п и т а . Щ о н я м а м е н и щ о . . . Ф о т ъ о й л и т е с а в д р у г а т а с т а я , Р о з е , д е т о б е с н я х м е с т е б н а в р е м е т о . В с п а л н я т а , а м а д а н е с и п о м и с л и л а , ч е г и к р и я . . . т е з с ъ д р а н и ф о т ъ о й л и . . . Няма такова нещо. Нали тъй, Денке?

ДЕНКА: Тъй, како!

РОЗА: Защо да ги криеш? Откого?

КЛАРА: Тъй е приказката, какиното. Селски чеда си останахме... Селски думи редим... Ще те разведа из къщата и спалнята, що да не те разведа... Аслъ! От кого да ги крия?.. На студентчетата им трябват, на квартирантчетата ми... Не можели да четат на твърдо... Схващали се... Ако не им угодиш, не можеш ти задържа... Пък аз отде другаде да изкарам някой лев горница?

РОЗА: Да не са открили университет тук? (*Неловка пауза*)

КЛАРА: Ами! Открили... Понеже сме близо до София... четвърт час с рейса... ти знаеш, де... Пък студентчетата нещо охтичави... с белите дробове не са добре... Едното... не двете. Ама нали са приятелчета, не се делят... И решили да си наемат квартира в нашето градче... сред планината... на чист въздух и спокойствие. Много са доволни... Напълнили си тефтерчетата с шестици... Ти що питаш за студентите?

РОЗА: За университет попитах. За студенти не съм.

К Л А Р А : А м и ч е т о в с е с ъ щ о т о . . . П р и т е с н и х а н и м а л к о т е . . . О щ е п о в е ч е с е с в и х м е . . . И т е л е в и з о р а и м д а д о х . . . М л а д и х о р а , д а г л е д а т к о г а п у с к а т п е в и ц и , д е т о с е к љ ч а т . . . О н я д е н

м е в и к н а х а д а в и д я е д н а ,
м и н а л а ш е й с е т т е , п ъ к п е е и
п о д с к а ч а к а т к р а с т а в о
я р е . . . М у р г а в а т а к а в а . . .
О т в о р и л а е д н о г ъ р л о , щ е н и
г л ъ т н е в к у п о м . . . К а к я
к а з а х а м о м и ч е т а т а , М и н а
л и , Г и н а л и , н е р а з б р а х .

Р О З А : Т и н а . Т и н а Т ъ р н ъ р .

К Л А Р А : Т о ч н о т я ! . . .
Т и н а . . . И п о л а т а ѝ е д н а , ч а к д о п л и к ч е т а т а .

ДЕНКА: Бикини се казва, ма како! Бикини. Колко пъти да те поправам?.. Не го ли запомни?

КЛАРА: Бикини, смокини, не ми се лепи на езика. Пликчета го знам аз и това си е. *(Роза се смее с пълен глас)* Може цял свят да им вика бикини, аз си карам по нашенски.

ДЕНКА: *(към Роза)* Преди две седмици, Розе, обикаляме с така битака срещу църквата и тя като взе, че изтърси на продавачката едно: “Тез пликчета що са така скъпи? Че то няма два сантиметра плат по тях.” Оная зад щанда онемя и взе да се кръсти.

КЛАРА: Е к‘во? Не съм ли права, Розе? Ама то орязани, орязани. Отпред само ей толкав триъгълник, а отзад само една лентичка... тъничка, тъничка, задника ти целия на мегданя, както викаше баба... *(Роза не спира да се смее)* И лепнали една цена, ум да ти зайде! Десет лева!

ДЕНКА: Те са от специална материя, ма како... Еластична, фина... Два лева ли да струват?

КЛАРА: При вас, в Америка, тъй ли са скъпи? *(Роза продължава да се смее и не може да се спре)* К‘во ти стана, ма какиното?

ДЕНКА: *(през смях)* Каквото и на мене.

КЛАРА: Не е смешно, Розе, не е. Десет лева... Хайдуци! *(Постепенно Роза се успокоява и смехът ѝ стихва)*

РОЗА: За друго се смея, како.

КЛАРА: За какво?

РОЗА: Като разбереш и ти ще прихнеш!

КЛАРА: Кажи.

РОЗА: *(Разтваря сака)* Ето я изненадата! *(Вади два луксозни пакета)* Армаган за сестриците. Този за теб, како, а този за Денчето... *(отново през смях)* ... покрай другите неща, дето ви купих... реших да ви обзаведа и с по едни бикини... Ето ги най-отгоре... Не бързайте да ги обувате... Пазете ги за по-особени случаи...

КЛАРА: Леле, какиното, че те и тез бая орязани!

ДЕНКА: Такава е модата, како... Ти “страстоубийки” ли искаш? От онез ватираните. Бабешките. До коленете.

РОЗА: Не са лоши пликчетата, а, Клара?

КЛАРА: Как ще са лоши! Американски. И с по-широка лентичка... Поне два пръста е по-широка.

ДЕНКА: Представям си те, довечера пред огледалото. Ако изобщо ги обуеш някога.

КЛАРА: Що да не ги обуя, ма?.. Ти да не би за манекенка да се имаш? Не ме карай сега да си мерим дупетата.

ДЕНКА: Какво да ги мерим. То е видно. *(към Роза)* Нали, како?

РОЗА: Я не се косете за глупости, ами бъркнете сами в пакетите. *(Денка и Клара бъркат в пакетите и изваждат от тях великолепни блузи с ярки ефектни цветове и по един чифт обувки. Държат ги в ръцете си и не знаят какво да сторят, объркани, но видимо доволни)* Обличайте де! Какво се кумите?

КЛАРА: Ама те... за нас ли са?

ДЕНКА: Не е трябвало, како.

РОЗА: Трябвало, не трябвало, аз решавам. Хайде, обличайте.

КЛАРА: Ами обувките... И те ли...

РОЗА: И те. Трийсет и седми номер носеше, нали?

КЛАРА: Трийсет и седми. Не си забравила, какиното.

РОЗА: А Денка беше с два номера надолу.

ДЕНКА: Запомнила си и моя. Малко ми остана крачето... Нежно.

КЛАРА: За какво намекваш?

ДЕНКА: Ами! Намеквам... Хортувам си, ей тъй... *(Двете си обличат блузите и обуват обувките, изреждат се една по една пред огледалото да се видят)*

КЛАРА: Права е Денка. Не е трябвало, Розе. Не е трябвало да се харчиш. Много пари си дала. Селски жени сме ний.

ДЕНКА:

Много модерни се изтипосахме. Току виж ни излезе приказката “американките”... Ти знаеш ли, че тъй ти викат, Розе? “Американката”.

РОЗА: Ама вие какво?.. Не се ли радвате? Я се вижте как цъфнахте като лалета в градина.

КЛАРА: Цъфнали сме ний! Прецъфтяваме, какиното. Прецъфтяхме.

ДЕНКА: (*към Клара*) Ти ако щеш, и бабичка се наречи... Аз за абитуриентка се имам. На бал ми се приходи. (*Смят се*)

РОЗА: Наздраве! За абитуриентката!

КЛАРА: Наздраве!

ДЕНКА: Наздраве!.. Край, ще се напия и това си е.

КЛАРА: Розе... Какиното... Добре си ги взела тез неща, ама...

РОЗА: Какво?

КЛАРА: Нищо... Радваме се... Но ние няма с какво да ти отвърнем. Ошушкахме се, Розе. Опоскахме се... Нали тъй, Денке!

ДЕНКА: Тъй.

КЛАРА: Ей го, и Денка го мисли.

РОЗА: Како! И думица да не чувам повече. Мислиш, че не разбирам и не виждам?.. Че съм сляпа и глуха за всичко, до което се докоснах за тоя час и нещо?

КЛАРА: Не бе, Розе... Ама... аз... да сложа ей там сака да не пречи.

РОЗА: Не пречи. Нека си седи тук.

КЛАРА: Тез папки с листята вътре, какви са?

РОЗА: Документи.

КЛАРА: Какви документи?

РОЗА: Нищо и никакви... Ама без тях не може...

КЛАРА: Ще ги измачкаш вътре. Ще се размаже мастилото... Я ги дай да ги оставя ей там, до телефона.

РОЗА: Ще ги забравя...

КЛАРА: Няма бе, Розе! Ще те подсетя на тръгване.

ДЕНКА: Чакай бе, како, тя още не е пристигнала, дето се вика, ти вече я изпращаш.

КЛАРА: Кой я изпраща?! Да седи тук и месец, ако иска, ама щом бърза, какво мога да сторя.

РОЗА: Така е, како, бързам. Не по своя воля. (*вади папката с документи и я подава на Клара*) На, сложи я ей там. (*Клара я*

занася, като пътъом безуспешно се опитва да надникне в нея.
Връща се и сяда на масата)

ДЕНКА:(внезапно) Усетихте ли нещо?

РОЗА: Какво?

ДЕНКА: Подът сякаш се залюля!

КЛАРА: Залюляла ти се е главата!.. След третата чаша съвсем ще се омотаеш...

ДЕНКА: Всичкото пиене ми отиде в петите!

РОЗА: Да помниш кога си е идвала сестра ти. Вземайте и от мезетата, де!

КЛАРА: Петнайсет години. Сякаш вчера беше.

ДЕНКА: Да бе. Кога минаха!

РОЗА: Минаха. Туй им е работата. (запява) “Хубава си, моя горо...”

КЛАРА: (нее) “...Миришеш на младост...”

ДЕНКА: (нее) “...Но всеяваш в сърцата ни...”

ТРИТЕ (неят): “...Само скръб и жалост.”

РОЗА: Наздраве!

ДЕНКА: Само не на екс. (Отпиват от чашиите)

КЛАРА: Е! Разказвай, какиното. Как е там в Америката?

РОЗА: Не знам откъде да почна... Нека вас чуя първо.

КЛАРА: Нали ни чу... Не ни върви хич. В к'вото се хванем, нищо.

РОЗА: А ти, Денке?

ДЕНКА: Ами и аз като кака.

РОЗА: Какво?

ДЕНКА: Същото... Не сме добре, Розе... Дано се оправим.

РОЗА: Ще се оправим.

КЛАРА: Ти си се оправила. Ний да му мислим.

РОЗА: Много кахърно я подкарахме нещо!

ДЕНКА: (внезапно) Дърти, пияни катеруни! Наздраве! Боже! Напих се!

РОЗА: Наздраве, Денке!

КЛАРА: Ти си дърта! (отпива. Пауза)

ДЕНКА: Е, сега тъй ли ще мълчим и ще се гледаме?

КЛАРА: Ми почвай. Хайде, говори. К'во само сеир гледаш отстрани.

ДЕНКА: Какъв сеир?

КЛАРА: Нашенски... И мен сякаш ме хвана.

РОЗА: Аз още се държа, ама... (към Клара) Какво, имам една молба към теб!

КЛАРА: Каква?

РОЗА: Ти одеве ми рече: “Ний няма с какво да ти отвърнем”... Тъй рече, нали?

КЛАРА: Тъй ли рекох?

ДЕНКА: Тъй, како.

КЛАРА: Е, рекла съм... И?

РОЗА: Знаеш ли, там оттатък, често съм си мечтала, като си дойда тук, да... Ще си умреш от смях, като разбереш.

КЛАРА: Казвай, де... Що ни мъчиш с Денка?

РОЗА: Знаеш ли... Ще ми се, ама много ми се ще да премеа къщата... Ще ми разрешиш ли, како?

КЛАРА: Да преметеш къщата?! Защо?!

РОЗА: Изгоряла ми е душицата, сестро... Да я премеа едно хубаво. Пък сетне да ида в плевнята, да гребна с вилата сено и да нахраня добитъка. Накрая да хвана мотиката и да окопая градината. Да светне като на картинка.

КЛАРА: Я се остави, ма Розе. Какви ги думаш?! Три пъти съм премеа всичко отзарана и животните съм нахранила до насита... Градината я прекопах миналия месец... Теб ли ще чакам?... Туй си е моя грижа... Нали тъй, Денке?

ДЕНКА: Тъй, како.

КЛАРА: Ти там не метеш ли, не копаеш ли, че си толкоз мераклийка да се пробваш.

РОЗА: Там си имам прислуга.

КЛАРА: Имаш си, ама тук аз съм прислугата... Я да си гледаме пиенето! Че то един час мина откак си дошла, а ний нищо... Едно шише ни се опира... Срамота... Наздраве, Денке! (отпива от чашата)

ДЕНКА: Ето пак!

КЛАРА: Какво ма?

ДЕНКА: Подът нещо... пак взе да играе... Тия от вестниците, дето предсказват, току-виж познали.

КЛАРА: Денке, ще ядеш бой, какиното, на тия години ще ядеш!.. Стига с тез вестници! Във вестниците, освен да плашат хората, друго не знаят... (Пауза)

КЛАРА: *(внезапно)* Помните ли как ядохме като малки сурови картофи, за да вдигнем температура. Разболявахме се наужким и не ходехме на училище... Само чакахме мама и тати да тръгнат на работа и хуквахме на реката да се изкъпем. А реката, една синя, бистра, лъщи като джам. Не е като сегашната боза, дето тече в дерето. Сякаш на две села биволиците са се къпали в нея... Ама после като ни хванаха, що бой ни хвърлиха... А? Денке, ти не помниш ли?

ДЕНКА: Помня, и още как! Мене като по-малка само ми издърпаха ушите... Ама вие го отнесохте и заради мен. КЛАРА: Розе, ти помниш ли?

РОЗА: Не ме остави да премега къщата и това си е.

КЛАРА: *(все едно, че не я е чула)* Толкоз време мина, Розе, а я виж как ги редиш приказките... Не си забравила езика ни... Тъй ли е, Денке?

ДЕНКА: Тъй, како.

КЛАРА: А някои идат там, седят две седмици, па като се върнат, почват да си кривят езика на осемнайсет, да се правят на незнам к'ви си по телевизията... Сякаш са раждани на Луната. Нищичко не им се разбира... Точат ги едни приказки, дърпат ги като пита за баница.

РОЗА: Щеше ми се и до двора малко да идем... Крушата и ореха да пипна... Помниш ли кога ги садихме. Две пръчки бяха. А сега...

КЛАРА: Пък на тебе всичко ти се разбира. Сякаш никога не си била там... Сестрицата ми тя... Твоята лесна, ама аз как ще се оправя с езика като ти дойда на гости, не знам... Как е сестра на американски?

ДЕНКА: На английски, како!

КЛАРА: То е все същото. Е, как е, Розе?

РОЗА: Систер.

КЛАРА: Че до досущ като нашето! Систер!.. А пари?

РОЗА: Мъни.

КЛАРА: Мъни?.. Мъни, ама няма ни мънинки, ни големи. А вино?

РОЗА: Уайн.

КЛАРА: Уайн? Да ида до зимника да наточа малко уайн... А?

РОЗА: Стой бе, како, нали има пиене.

ДЕНКА: Само вино ми липсва... Та хептен да се опуля.

КЛАРА: А “мамка ти”?

РОЗА: Моля?

ДЕНКА: Како, какви ги дрънкаш?

КЛАРА: Питам как е “мамка ти” на ам... английски.

РОЗА: Фак ю!

КЛАРА: Как?

РОЗА: Фак ю!

КЛАРА: Фак ю?... Че то много смешно. Фак ю!.. Ще ида утре на едно място и право от вратата ще викна “Фак ю, Арсов!”

ДЕНКА: Како, напи ли се?

КЛАРА: Ти ще мълчиш! Чу ли?

ДЕНКА: Чух.

РОЗА: Кой е тоя Арсов?

КЛАРА: Той си знае... Фак ю, Арсов!.. Наздраве! Наздраве, Денке!

ДЕНКА: Наздраве!

КЛАРА: Наздраве, Розе!

РОЗА: Наздраве! (*отпива едва-едва. Чува се яростен лай на кучета*)

КЛАРА: Тези кучета к‘во побесняха отвън?

ДЕНКА: Не знам. Ама не е на добре туй!

КЛАРА: Кое?

ДЕНКА: Дето така лаят.

КЛАРА: Защо?

ДЕНКА: Преди земетръс, тъй лаели много. Старите хора го думат.

КЛАРА: Кои хора, ма?! Да не съм чула повече дума за тоз земетръс!.. Ама нашата “Американка” хич не пие...

РОЗА: Пия, како... Я колко нещо изпих.

КЛАРА: Не пиеш! Забравила си как се пие в тази къща.

РОЗА: Не съм.

Д Е Н К А :   (к ъ м   К л а р а ,
у м о л и т е л н о)   К а к о !

КЛАРА: На теб нещо не ти се разказва за Америката... Защо не ни отвориш очите и на нас... И ний да понаучим някои работи... За коли и палати... За барове, плажове и неznam си к‘во още... Разправяй!

РОЗА: *(внезапно)* Извинявай, къде беше тоалетната?

КЛАРА: И това ли си забравила, какиното? Ей там, до входната врата в ляво... И налей вода в кофата, че казанчето не работи. *(Роза влиза в тоалетната. Клара в същия момент почва да рови в папката ѝ)*

ДЕНКА: Како, какво правиш?

КЛАРА: Трай там.

ДЕНКА: Не ги пипай! Нейни неща са. Лични.

КЛАРА: Лични ли?.. Я виж к'во пише тука... "Декларация за отказ от наследство..."

ДЕНКА: Како?.. Остави ги.

КЛАРА: Така значи! Декларация ми приготвила сестрицата!.. Декларация... Да се отказвам от наследството...

ДЕНКА: *(дърпа папката от ръцете ѝ)* Како! *(Листовете се разпиляват. Чува се шум от изливаща се вода в тоалетната чиния)* Ще ни свари! *(Двете трескаво събират листите в папката, слагат я бързо на мястото ѝ и сядат около масата)*

КЛАРА: "Декларация за отказ от наследство..." Казах ли ти? Увери ли се, наивнице?.. Пък ти ще ми викаш, кой ти е умрял за третинката... Кой ли?.. И с шарени дрешки ще ни залъгва!

(Съблича блузата и облича старата. Роза излиза от тоалетната.)

КЛАРА: Оправи ли се?

РОЗА: Оправих се... Защо съблече блузата?

КЛАРА: Да не се цапа, какиното... Затруднихме те май с тази кофа... Не е като да ти тръгне водата автоматично...

РОЗА: Дребна работа. *(Пауза)*

КЛАРА: Седни, сестрице, седни.

РОЗА: *(сяда)* Какво има?.. Защо сте такива едни?..

КЛАРА: Какви?

РОЗА: Различни сякаш.

КЛАРА: Ами! Тъй ти се струва. Чакаме те да ни разказваш.

РОЗА: Хайде някой друг път. А?

КЛАРА: Кога?.. Сега. Сега, сестрице. Другият път ще бъде късно. Друг път може изобщо да няма.

РОЗА: Ще има, како. Сега ми е по-лесно да ви гостувам. По всяко време на годината мога.

КЛАРА: Така ли си го намислила?

РОЗА: (*объркано*) Денке, какво има? Какво се е случило?

КЛАРА: Нищо. Мама почина... Отдавна почина.

РОЗА: Разбрах.

КЛАРА: Откъде?

РОЗА: Видях некролога на портата.

КЛАРА: Ааа... От некролога?

РОЗА: Защо?

КЛАРА: Ей тъй, питам си... Да върви приказката.

РОЗА: Бог да я прости. (*отлива от чашата.*)

ДЕНКА: (*също отлива*) Бог да я прости.

КЛАРА: (*отлива*) Бог да я прости... За мама! (*Отпива Всички вдигат чашите и отпиват. Клара я пресушава на един дъх*)

ДЕНКА: Како... Защо се наливаш?

КЛАРА: Така се пие за майка. До дъно.

РОЗА: Права е така. (*И тя пие до дъно*)

ДЕНКА: Аз не мога... Убийте ме, не мога повече.

КЛАРА: Можеш!

ДЕНКА: Напих се. Разбери ме!

КЛАРА: Пий!

РОЗА: Остави я!

КЛАРА: Пий, казах!

ДЕНКА: Ох, Божке!.. (*Изпива я с голямо усилие*)

КЛАРА: Браво!

ДЕНКА: Замота ми се всичко.   КЛАРА: И на мен. К'во от това?.. Кога ще ни се случи пак?... Трите да се напием ей тъй, на куп...

РОЗА: Права е така, Денке.

КЛАРА: Права съм, я... Макар и седнала... Получи ли телеграмата за мама?

РОЗА: Получих я.

ДЕНКА: Каква телеграма? Аз що не знам, че си прасчала?

КЛАРА: Трай там!.. И като я получи, защо не дойде?

РОЗА: Страхувах се да не ме приберат още на летището.

КЛАРА: Щяха да те приберат по времето, когато избяга... преди две години нямаше да те приберат.

РОЗА: Въпреки всичко не бях сигурна... Страхувах се все още.

КЛАРА: За разлика от сега, нали? Сега си смела и безстрашна... Хич не ти пука...

ДЕНКА: Како, престани!

КЛАРА: Мълчи! Пет дена я държаха в моргата!.. Тате настоя... Все очакваше, че ще си дойдеш.

РОЗА: Съжалявам... Не ми се ще да продължаваме този разговор... Ще мина през гробищата, преди да си тръгна.

КЛАРА: Недей... недей ходи... Мръкна се вече. Знаеш ли от какво почина?

РОЗА: Не... от рак, предполагам... Или може би от инсулт... Или... Не знам.

КЛАРА: От рак, казваш...

РОЗА: Само предполагам. От какво?.. Кажи де.

КЛАРА: От теб!

РОЗА: От мен?!.. От мен ли каза?.. Повтори.

ДЕНКА: Ще си тръгна! За това ли се събрахме?

КЛАРА: И за това.

РОЗА: Много те моля, не обръщай срещата ни в скандал!.. Защо разваляш вечерта? Кажи!

КЛАРА: Знаеш ли колко пъти я викаха в Милицията, след като ти си взе дърмите навремето?.. Ами нас, с Денка и татко?.. Съня си загубихме. Сами взехме да си приказваме... Да се плашим от сенките си... Мама оттогаз взе да вехне... На пръчка стана... Стопи се... И преди две години угасна...

ДЕНКА: *(плаче)* Ох, Божке! Недей, ма како! Недей!.. *(Огромна пауза)*

РОЗА: Простете ми. Ако можете... И ако желаете, естествено.

КЛАРА: Много е лесно сега... Простете ми. И край... Ти там тъй... пък ний тук иначе!

ДЕНКА: Како! Стига!

РОЗА: Какво вий тук иначе?! Какво аз там тъй?!.. Добре, щом искаш да научиш... Цялата истина ще научиш. *(Пауза)* Избягах... Така е. Останах там... Останах, но никога не съм го искала... Сърцето си тук погребях... Оттатък океана съм само тялом... Петнайсет години минаха... а все ме влече и не мога да забравя... Ей туй малкото градче, нашето, дето се е белнало като пряспа в гората... Сънувам го нощем... И реката сънувам, оная лъскавата, дето е като джам... Сънувам как пия от нея... до насита... докато

ми изтръпнат зъбите... И друго сънувам често... много по-често от всичко. Един мъж... Остана ми той на сърцето... Превзе душата ми той... Погуби я... Изпепели я... Знаете за кого говоря. И двете знаете.

КЛАРА: За Стойко... Не знам дали ти е известно, но той...

РОЗА: Разбрах... Срегнах негов колега на излизане от летището...

А аз съм го сънувала и след смъртта му. Цели пет години.

КЛАРА: Писаха за туй във вестника... Катастрофата била страшна. За известните хора винаги пишат.

РОЗА: Не ме прекъсвай! Искаше да ме чуеш. Слушай ме сега и мълчи... Трудно ми е... сърцето ми се къса, но като съм почнала, ще свърша... веднъж за винаги... Някои неща ги знаете... знаете ги... но нека се изплача, пък после съдете... Една болка ми тежи. Тежи ми като камък на шията... Протрито е въжето вече, ама не се къса... Не знам колко още ще издържи. Един Господ ще каже... Един Господ... *(пауза)* ...Мира не ми дават Стойковите очи. Изгарят ме още... Покой нямам... Заради тези очи избягах... заради тях се запилях в Чужбината... А не си дойдох заради три думи... Три нищо и никакви майчини думи: "Циркаджия не ща!".. С нож ме прободоха сякаш... А аз трийсет и две гонех вече... Пък сама... без дом и семейство... Ама виновна ли съм, че подбирах и търсех. Не бързах да се опаря втори път така, както се изгорих с оня таксиметровия... дето се избърса с мен като със салфетка... А къщата се пълнеше с мъже. С вашите мъже... Аз се шляех из една гола стая като побъркана и нощем хапех одеалото, за да не ревна с глас... Не издържах и си взех квартира в София. Чуждото щастие ме гнетеше, ако вашето може да се нарече чуждо... Пеех в хора на Операта, за сто и петдесет лева на месец, и все се озъртах за Човека... За истинския и единствения... И една вечер в квартирата, когато сълзите ми за пореден път се спряха в гърлото ми, скокнах от леглото, облякох се и... и тръгнах напосоки в гъстата мъгла... Преди кино "Сердика" едва не се сблъсках с Луидьо Фюнес, изрисуван върху огромен плакат. Даваха негов филм, и тъкмо реших да си купя билет и да се посмея малко... ако ще и насила... една ръка ме хвана за лакътя... Обърнах се. Беше мой колега хорист, който ми предложи да ме заведе на цирк. Имал два билета, ама племенницата му се разболяла... и срещнал мен. Защо

не, рекох си, в цирка смях колкото щеш... И наистина се посмях от сърце... Не помня всичко от видяното там... Имаше коне, лъвове, тигри... и какви ли не още животни... Запомних само клоуна. Клоунът, който размиваше до полуда публиката... Забравих за всичко, за сивите вечери и самотата си. Гледах го, впила в него жадни и възторжени очи и се заливах от смях. По едно време колегата ме побутна: “Искаш ли да те запозная с него?” “Познаваш ли го?” - отвърнах с въпрос. “Първи приятели сме. Деляхме една стая като студенти.” Изчакахме го след спектакъла и малко след като клоунът се хвърли на врата на колегата ми, се запознахме. Протегнах ръката си... Той я пое и задържа... А сърцето ми тупка, тупка, ще се пръсне... като на безпомощна и безумно влюбена ученичка... Погледна ме с някакъв безкрайно уморен, добър и тъжен поглед... И тогава там, пред цирка, в мъгливата есенна вечер, открих очите, които бях търсила толкова дълго... Любовта ни не можеше да се разкаже... След три месеца на сладко безумие реших да го представя на нашите... останалото го знаете... Трите майчини думи “Циркаджия не ща!” погребяха на мига всичко... Повече не го видях... Но и друг не пожелах. И до сега съм сама... Не го видях, но и не го забравих... Исках, а не можех... Влезе в живота ми и пусна корени. Жалкото е, че не дочакахме плодове... А с мама от този ден не си продумахме... Нейните три думи, придружени впоследствие с ултимативното: “Ако го сториш, ще умра!” ме довършиха... Сякаш ме завъртя някаква жестока мелница. Апатията и депресията, които ме обзеха, смляха и последната ми надежда за някакво житейско щастие. И тогава си рекох: “Махай се! Махай се далеч от тук! През девет земи и морета!.. И забрави!...”

КЛАРА: И ти ни забрави? Нали?

РОЗА: Не. Нито за миг!.. Турнето в Щатите бе добре дошло за мен... Не съм се и колебала дали да остана там. Пратих писмо по една колежка: “Не ме чакайте. Успокойте нашите... Нямах друг избор...”

КЛАРА: Хубаво ни успокоиха от милицията... Нервите ни разбридаха. “Казвайте! Говорете! Истината и само истината!.. Не се опитвайте да лъжете!.. Казвайте какво знаете, иначе за вас

живот няма, нито на тоя, нито на оня свят!” Тати издържа, но мама... Пък ние с Денка... ние си знаем.

РОЗА: Помолих видами просите.

КЛАРА: Да ти простим, ама...

ДЕНКА: Разказвай, како! После какво се случи?

РОЗА: Кога?

ДЕНКА: След като остана.

РОЗА: В Чикаго ли?.. Няма да ми повярвате, но в първите шест години се видях в чудо. Работа много, ама черна... Не ти е по сърце да я вършиш. Иначе добре плащат... Работех от сутрин до вечер и между другото, ей тъй, без да ща, общувайки с околните, учех езика. Дума по дума... Сетне взех да връзвам изречения... Сега вече нямам никакви проблеми... Чинии мих в едно крайпътно мотелче две години, метох и бърсах прахта... После година и нещо кутии за пици сгъвах. Още две години разнасях готовите пици на адреси... На какви ли не попадах... пияни, дрогирани... Но повечето бяха свестни и добри хорица... На петата година се хванах домашна прислужница... Семейство пенсионери, гонеха осемдесетте. Перях, гладех, цветята поливах. И докато вършех всичко това, ей тъй от време на време, отварях глас за пеене... Всякакви мелодийки си тананиках. И един ден... Един ден се почна приказката. Като в романите. От ония, уж фантастичните, а всъщност истински. Както си тананиках “Дона на порти седеше” и поливах цветята, старецът Джим, който дремеше в плетения люлеещ се стол, ме попита с глух, идващ сякаш изпод земята глас: “Какво пееш?” “Една наша песен - рекох му - народни ги викаме.” Запах по-високо и неусетно я подкарах с пълен глас. Свърших. Джим си свали очилата, избърса очите си от кой знае защо появили се по тях сълзи и рече: “Великолепно! Изумително!..Защо си крила досега този глас? Още утре ще те срещна с един мой познат от радиото... От него много неща зависят.” На другия ден в дома му пристигна солиден, леко прошарен мъж на средна възраст... Старецът ме представи като свое откритие и ме помоли да изпея песента пред госта. Изпах я, след което непознатият, явно впечатлен, ми каза: “Утре те чакам пред радиото” и ми подаде визитната си картичка. Направихме запис в огромно и лъскаво студио... И песента се превърна в хит. В явление. Като се чух по радиото, се разридах... На толкова

километри далеч от България звучеше “Дона на порти седеше.”.. Звучеше в самото сърце на Америка! Във вестник “Чикаго трибюн” ме нарекоха “Славейт на Балканите”.

КЛАРА: Знам! И ние четем. *(вади вестник от някакъв шкаф)*
Наша певица, наречена “Славейт на Балканите” в чикагски вестник.

РОЗА: Я виж ти! Това се казва изненада!

ДЕНКА: Защо не си ми го показала досега?

КЛАРА: Ами купувай си вестници, бе какиното! По лев станаха... И тебе ли да те мисля?

ДЕНКА: Не ти ща вестниците... *(към Роза)* Продължавай, како.

РОЗА: Каквото имаше да казвам, рекох го... Това е... Наздраве! *(Отпива)*

ДЕНКА: Наздраве, како! *(Отпива)*

РОЗА: Що ли ви надумах всичко това, да ме пита човек. Напих се май. Затова. Толкоз писма ви пратих. Ни едно не получих.

ДЕНКА: Писма ли? Какви писма?

КЛАРА: Никакви писма от теб не сме получавали.

РОЗА: Не е възможно. Първите три-четири години ви пишех всяка седмица.

КЛАРА: Къораво писмо не е стигнало до нас. Нали тъй, Денке?

ДЕНКА: Истината казваме, Розе.

РОЗА: Не може да бъде!

КЛАРА: Може да си писала на грешен адрес... Наздраве! *(отпива)*

РОЗА: И на оня свят няма да го забравя. “Люлин” петнайсет...

КЛАРА: Между другото, аз пазя още един вестник. Малко по-друг. Впрочем, прочети го сама. *(Вади и подхвърля на Роза пожълтял вестник “Работническо дело”)*

РОЗА: Кое?

КЛАРА: Това, ограденото с химикалката.

ДЕНКА: Како?

КЛАРА: Трай!

Д Е Н К А :   (в з е м а   в е с т н и к а
о т   Р о з а)   О с т а в и   с е г а

в е с т н и к а .   Н е к а   с и   п и й н е м .
Н а з д р а в е !

РОЗА: Дай го, Денке!

ДЕНКА: Няма.

РОЗА: Моля те!

Д Е Н К А :   И   д о   у т р е   д а   м и
с е   м о л и ш ,   в с е   т а я !   (К ъ с а
в е с т н и к а   н а   м а л к и   п а р ч е т а)

КЛАРА: Напусто го скъса, знам писаното наизуст.

РОЗА: И какво е то?

ДЕНКА: Како, недей!

КЛАРА: Бягството на хористката от Народната опера в Империята на злото и социалната несправедливост предизвика искрено възмущение сред творците на родната култура. То бе заклеено с нарочна декларация на...

ДЕНКА: Млъкни!

РОЗА: Денке, остави я...

К Л А Р А :   Щ о м   н е   щ е ,
н я м а . . .   (О т п и в а)

ДЕНКА: За това ли се събрахме?

РОЗА: И за това... *(овладява се)* Татко се забави.

ДЕНКА: Татко няма да се дойде.

РОЗА: Защо?

КЛАРА: На почивка е татко.

РОЗА: На почивка? Къде?

КЛАРА: Преди три дни замина за Поморие. Дископатия го мъчи... Кални бани прави... Карта му извадиха... Пенсионерска.

РОЗА: Кални бани ли? Че той ненавиждаше калта. Малко да се окаля и пощуряваше. Три часа след туй на мивката киснеше и "благославяше".

КЛАРА: Мразел, ама лекарите туй не го признават... Задължиха го насила. Да върви там и да се лекува край морето. На спокойствие.

РОЗА: По телефона чувате ли се?

КЛАРА: Нали оня ден го изпратихме. Какво толкоз да се чуваме?

РОЗА:*(вади GSM)* Ще се опитам да се свържа. Знаете ли номера на почивната станция?

КЛАРА: Отде да го знам!

РОЗА: Там телефон нямат ли?

КЛАРА: Па може и да нямат.

РОЗА: Не го вярвам. Ще пробвам да се свържа. Ще попитам “Услуги”. Не могат да не го знаят. Поморие, нали?

КЛАРА: А остави сега... Не го закачай. Той и със сърцето нещо не е добре. Лекарите предупредиха да не го безпокоим за щяло и нещяло...

РОЗА: Да го чуя само искам. Нищо повече.

КЛАРА: Да го чуеш, ама... знаеш ли го как ще реагира... Току-виж му секнал дъха... Друг път... Дай сега да си пием пиенето и да си чуем болезките... Нали тъй, Денке? (*Внезапно Денка се разплаква неудържимо*) Тъй ли е, Денке?

РОЗА: Денке, сестрице, какво ти е?

КЛАРА: Нищо й няма. От пиенето ще да е.

РОЗА: Денке... какво има?

ДЕНКА: Нищо ми няма.

КЛАРА: Налитиказах, щеймине.

ДЕНКА: (*внезапно*) Няма да ми мине, како! Хич и не се надявай! Мълчах досега и те слушах... Цял живот съм те слушала за всичко... И не само теб... Ама до тука!.. Слугувах и търпях... Умирах от някаква тъпа, селска скромност. Все под чехъла... Гласът ми не се чуваше. Мъчих се звук да изкарам, а го докарвах до едно мъчително и болезнено шепнене... Колко пъти, колко години, ден след ден... шепнех до полуда. А колко пъти ми идваше да викна, да изкрещя тъй, че и прозорците да издрънчат... Земята да се разтресе... Стените да се разклатят.

КЛАРА: Пепел ти на езика! Това и на сън не го споменавай!

ДЕНКА: Пепел слагам аз, пепел, само че на всичко до сега... Най-малката съм на години, тъй е отредил Господ, но повече не мога да търпя. Акъл да ми наливат по-големите, по-знаещите... Тон в живота да ми дават... “Ще те омъжим, няма страшно! Трай си!.. Трай си и търпи!” Ама че бил пияница и тати го придумал в кръчмата на шише ракия, карай... няма значение. Че ми отрови после живота, на мен и децата, че се сбръчках на хармоника в лицето от плач нощем, карай... Трай си... Така ми било писано... Писано ли? Друго ще пише от днес... Сменям молива... Много се изтърка и не се вижда написаното... (*към Роза*) Знаеш ли колко

пъти ми е идвало и аз като тебе да си стегна багажа и да се запиля някъде... през гори и морета... Да не се мъча тук. Да не се гъна вече като червей на кука... И веднъж наистина се реших. С един германец. Шеф на клиника. Вдовец, на възраст вече. Запознахме се на морето. Немският, дето го учех в гимназията, ми помогна да се разберем. Предложи ми да тръгна с него... Помолих го да отложим с една година. Да размисля добре и на следващата той наистина дойде... Паспорти, визи, всичко беше тип-топ... Стигнахме до границата. Тъкмо бръквах в чантичката си да приготвя документите за проверка, когато дочух плахо детско гласче: “Лельо, дай някой лев ма!” В рамката на вратата, използвайки това, че стъклото бе спуснато, се провря с тънкото си вратле рошавата глава на десетгодишно момче... Погледнах го и замръзнах. Онемях... Детето беше същински двойник на големия ми син. Само малко по-мургав, и некъпан от месеци. Като в несвяст извадих пет лева и му ги подадох... И моята германска мечта угасна още преди да пресека границата... Върнах се с автобуса... Върнах се и отново се скрих в черупката си... Нали сте виждали охлюв? При най-малката опасност прибира рогцата си. *(към Клара, иронично)* Нали тъй, како?.. Трябваше да покажеш още един вестник! Вестника, който ти е стократно по-скъп от онзи, който накъсах преди малко... Защото там в него, ние с теб, мила сестрице,.. сме репресираните жертви на една жестока власт. Героините, издържали изпитанията на времето. Преживели ужасите в килиите на Държавна сигурност. Рожби на свободолюбив и храбър род. Род, който откърми и отгледа избралата свободата хористка Роза Игнатова... Защо не прочете на един дъх и тези слова?.. Благодарение на същата тази Роза Игнатова ние с теб запазихме работните си места. Аз в книжарницата, а ти в текстилния завод, и не споделихме участта на съкратените наши колежки.

КЛАРА: Всички пихме, Денке, ама ти прекали.

ДЕНКА: Ще пия, колкото си ща! Не си ти човекът, който ще ми брои чашите!.. Денка, “послушната”, умря! Отлетя за оня свят. Да дири покой... Отиде при татко.

РОЗА: При татко?!..

Д Е Н К А :   (в а д и   н е к р о л о г а)
Д а !   Е т о   г о .   В   ш к а ф а .

В м е с т о   д а   с и   с е д и   н а
п о р т а т а   д о   м а м а .   (П о д а в а
г о н а Р о з а)

РОЗА: (*чете с изумен израз на лицето*) “Една година от... Дълбоко скърбим за човека и родителя. Поклон пред... От близките му.” Истина ли е всичко това? Денке? Питам, истина ли е, или някаква злокобна шега?

ДЕНКА: Истина е.

РОЗА: Клара?

КЛАРА: Сама виждаш.

ДЕНКА: Истина е, како. Покрихме го тати... В шкафа. Само че там отгоре, от небето, всичко се вижда като на длан... Нищо скрито-покрито не остава, ако щеш и на десет метра в земята да го заровиш... Безбожнички ни наречи... Безроднички... Безумки, както щеш. Няма да сбъркаш... Кака послушах. За кой ли път. На “почивка” го пратихме... Него... дето ни създаде и отгледа... С паметта му се подиграхме. (*Разридава се*)

РОЗА: Но защо?! Защо, Господи?!

ДЕНКА: Защо ли? Заради една трета от къщата... От имота, нивите, говедата... Твоята третинка, како. Да не питаш за нея при “жив” баща.

РОЗА: Моята третинка?!

ДЕНКА: Да. Аз тук дял вече нямам... Отстъпих го... досещаш се, вярвам, на кого. След шест месеца тормоз, молби и увещания, откак тати си отиде... Виках й: “Добре де, ще ти отстъпя, ще се откажа, ама къде да ида?.. Намери ми нещо, па тогаз. Как така с мъж и две деца на улицата?”

КЛАРА: Намерих ли ти? Кажи де!

ДЕНКА: Намери ми. Боксониера... Двайсет и пет квадрата... Четири човека на една педя стаичка... Благодарско, како!..

КЛАРА: (*отпива от чашата*) Ама си с парно, нали? Топличко ти е ей тъй, наготово. А аз тук цепя дърва като луда... Много добре знаеш, че за тез твоите дваайсет и пет квадратчета аз до кабинета на кмета път и пътека прокарах. Разширени вени хванах...

ДЕНКА: Сто пъти барем си ми го казвала!..

КЛАРА: Неблагодарница!

ДЕНКА: Ако си бях останала тук с мъжа и децата, нямаше да се налагат “жертви”.

КЛАРА: Да те оставя, че да слушам пианските погръжни на твоя... Плача по цял ден за децата ти...

ДЕНКА: Мъжа си не го пуцах в къщи, когато си идеше пиан... Пъдила съм го, дорде изтрезнее... А от три месеца вече капка не близва.

КЛАРА: Не близва, щото няма пари!.. Като намери, пак ще тръгне да дири пукница... Пияницата си остава пияница до гроб!

РОЗА: Престанете!

ДЕНКА: Мъж ми ти е крив, тъй ли? Ами що не кажеш нещо за твоя... Хайде, информирай сестрицата си къде е... Защо млъкна и се опули?..

КЛАРА: Не смей!..

ДЕНКА: Като те молах същото одеве, ти не ме чу!.. И аз оглушах. Не те чувам, сестрице... А ти чуваш ли нощем мъжки глас?.. Чуваш ли несвързаните бръвежи на съпруга си?.. Идеши откъм Карлуково?.. Сънуваш ли го как шие на гергеф?.. От колко време не си ходила да го видиш? И ти, и синът ти, дето не се прибира по цели дни и хайманосва по дискотеките... Ама нали е на мама детето... Без пари не остава... Пък и що ти е тука. Да ти се мотае из къщата... (*натъртва на “къщата”*) Из твоята къща.

КЛАРА: Ще млъкнеш ли? Ако още нещо продумаш за Коста и детето...

ДЕНКА: Какво, ще ме биеш ли? Хайде, почвай!

РОЗА: Денке! Клара!

КЛАРА: Забранявам ти!

ДЕНКА: Забраняваш! Защо не забрани на себе си, когато го караше той твой Коста да краде плат от завода?

КЛАРА: Всички крадяха. Шефовете най-много.

ДЕНКА: Да, ама не хванаха шефовете, нали?

КЛАРА: Хванаха го, ама след туй го пуснаха! Аз го оправих! Пет пъти ходих при следователя, ама го оправих!

ДЕНКА: Оправи?! Че трите месеца в следствието го докараха до лудницата...

КЛАРА: (*крещи с цяло гърло*) Стига!!! Замълчи! Спри! (*разплаква се*) Не съм виновна аз! Не съм... (*Огромна пауза*)

РОЗА: Защо не ми съобщихте...

ДЕНКА: За татко ли?

РОЗА: Да.

ДЕНКА: Питай кака.

КЛАРА: Оставете ме!

РОЗА: След малко и това ще стане. (към Денка) От какво си отиде?

ДЕНКА: Рак. На гърлото... Цигарите го изядоха него... Две кутии на ден не му стигаха.

РОЗА: От рак, значи...

ДЕНКА: Да. (Пауза)

РОЗА: Сърцето ми се къса. Душата ми плаче.

КЛАРА: Денкини приказки слушаш. Пиянски бръщолевения.

ДЕНКА: Как смееш?!.. Чии са думите “За къщата идва, какиното, за къщата и наследството. И сто къщи да има, от сто и първата няма да се откаже... Тя там може да има, ама тук си няма друго.”

КЛАРА: Измисляш си, Денке! Изкука от американската ракия. Полегни си малко.

ДЕНКА: Измислям?! Не ми приписвай свои грехове... Щом ти казваш истината, къде са ти студентите? На лекции? Или в сънищата ти дремят по фотьойлите и мебелите, които скри от Роза... Да умра, ако си измислям! Две деца имам, в тях се кълна... Ей го на, честен кръст... (към Роза) Како, вярваш ли ми?

РОЗА: Успокой се.

ДЕНКА: Вярваш ли ми?

РОЗА: Вярвам ти... Седни...

КЛАРА: Значи на нея вярваш, а мен не можеш да разбереш?

РОЗА: Не мога.

КЛАРА: Аха, не можеш!.. А тази папка? Какво има в нея?

РОЗА: Мои неща.

КЛАРА: Какви?

РОЗА: Партитури.

КЛАРА: Какво ще рече... туй?

РОЗА: Листи, изписани с ноти.

КЛАРА: Друго?

РОЗА: Списъци на певците, които ми предстои да прослушам и...

КЛАРА: И?

РОЗА: Нещо, което исках да оставя съвсем за края.

КЛАРА: Защо за края...

РОЗА: Не бях сигурна с какви очи ще погледнеш на написаното... Дали няма да се обидиш... Укорявах се защо документирам решението си. При условие, че две сестри могат да се разберат за всичко с няколко приказки... И с това да се свърши.

КЛАРА: И какво е то?

РОЗА: Не се ли досещаш?

КЛАРА: Не. Селско чедо съм. Бавно схващам... Кажете ми, ако и да боли!..

РОЗА: *(вади лист от папката и го подава на Клара)* Виж сама.

КЛАРА: *(чете но глас)* "Аз, Роза Игнатова... декларирам, че нямам никакви наследствени претенции... и доброволно отстъпвам своя дял... в полза на сестра си Клара..."

ДЕНКА: Боже мой! Какво било, Господи!.. Какво било...

РОЗА: *(става)* Аз тръгвам. Време ми е. *(Пауза)*

КЛАРА: Постой още малко...

РОЗА: Не мога... Всичко, което чух, ме опустоши... Умът ми не го побира... Другояче си представях аз нашата среща... Право са думали старите хора... На лошо лаеха одевете кучетата като бесни... На лошо... *(Отвън се чува клаксон)* Таксито! .. Ще мина и до гробището... Нищо, че се мръкна... Цветя да оставя на татко... *(пауза)* ...и на мама.

ДЕНКА: Ще дойда с тебе, како. Да ти покажа гроба.

РОЗА: Бива.

КЛАРА: *(разридава се, но бързо се овладява. Към Роза)* Пък се обаждай. *(Към Денка)* Ти също.

ДЕНКА: *(към Роза)* Хайде, како. *(Клаксонът на автомобила отново се обажда)*

РОЗА: Да... Тръгваме. *(Излизат)*

КЛАРА: *(Стои известно време в рамката на вратата и гледа след тях. След това затваря вратата и сядва на стола. Празна и безчувствена сякаш. На външната врата се звъни. Отива и отваря вратата. Подават ѝ пакет. Нещо като колет. Тя се разписва и се връща отново в стаята. Сяда и разтваря пакета. Вътре се оказват десетки писма. Прочита нещо на един от пликовете и хуква към вратата. Отваря я и вика като*

обезумяла) Писмата! Розе! Твоите писма дойдоха... Всичките дете си писала. Накуп дойдоха! *(Навън ѝ отвърща само вятърът. Клара влиза отново в стаята с писмото в ръка. Сяда отново на масата и бавно го разтваря. Зачита се в него... На запис тече гласът на Роза)* “Мила како, пиша ти поредното писмо с надеждата, че все някога ще получа отговор. Дните идват и отминават с някаква кошмарна последователност... Ето, измина почти година и половина откакто съм тук, а все още не мога да свикна с мисълта, че няма да се видим скоро. Особено болезнено е това чувство, когато си далеч от Родината...”

КЛАРА: *(оставя писмото настрана)* Тъй е, какиното... Сигур е тъй... Прости на мен, грешницата... За всичко прости... Едно нещо обаче не ти казах, Розе. Мислех да ти го река, ама... По-добре стана, че си затряях. Аха да продумам одеve и си прехапах езика. Думите глътнах... Пък сега вече... като си тръгна, ще взема да ти изприкажа... Следователят навремето, в милицията, кога ти избяга, ме натискаше да се отрека от тебе. Все едно няма те и никога не те е имало. “Как тъй, викам му, да се откажа?! Една кръв сме. Светотатство е!” А той замахна с ръка срещу ми и кресна: “Ако не го сториш, ще се проклинаш, дете си се пръкнала!” Точно тъй рече, ще се проклинаш... Пък аз, ако го бях сторила, щях за друго да се проклинам. И нямаше да си го простя цял живот. Беше ми приготвил и напечатил лист, само да се подпиша отдолу. Скъсах го на мига. Тъй както Денка накъса одеve вестника. Оня побесня, скочи, заключи вратата, събори ме на дивана и се хвърли отгоре ми. Развиках се, а той се опита да ми запуши устата! Тогаз някой почука на вратата и той ме остави на мира. Уплаши се и ми рече да си затварям устата, щото градът нямало да ме свърти после. Бая години минаха оттогаз... И когато отидох преди време да моля за Коста, да го пуснат де... влизам и кого мислиш виждам? Същия този следовател, Арсов! Хили се насреща ми и се мазни: “Влез, влез, ний не ядем хора!” Най-малко него очаквах да срещна. Мислех, че като е служил на предната власт, таз новата няма да го търпи, ама съм се излъгала... Не само че го оставили, ами и го повишили на старши следовател... А мръснишките му мераци същите. И наглостта му. “Каква стана тя?” - вика ми, без малко да се засрами. “Навремето се дърпаше, ама Господ си знае работата и пак при мен те праща.

Да си изправиш грешката...” И аз я изправих... Със сълзи на очи я изправих... На същия тоя диван, дето навремето се мятах като обезумяла, сега безмълвна и безчувствена се отдадох... Отървах Коста... Отървах го... Само дето после две години не се погледнах в огледалото... *(Взема писмото и се зачита)*

Отново тече запис с гласа на РОЗА: “Сънувам те често... Почесто, отколкото можеш да предположиш... И теб... И Денка... Ето оная нощ, например, сънувах, че отиваме и трите на реката... И под босите ни нозе се вдигаше праха на коларския път. Изведнъж този прах се превърна в стотици златни искрици, които весело подскачаха след нас...”

(Клара спира да чете. Вдига глава и гледа с някакъв празен поглед към дъното на залата. Сякаш не е в стаята, а в детския спомен. Отнякъде се чува песента “Хубава си, моя горо.”)